

Vàng Oí

1 Đồi bàn tay gân guốc, đôi chân bám vào thân cây, bác Năm leo thoăn thoắt lên ngọn cây dừa nặng trĩu trái. Hàng dừa già thân cao như cổ thụ, Bà tôi trông từ lúc xẻ mương làm bờ, đến lúc chúng tôi sinh ra thì đã bao nhiêu năm trở buồng đơm trái. Trong cái ký ức muôn màu của tôi, chỉ nhớ bác Năm là người duy nhất hàng tháng đến leo lên trên những cây dừa cao nghều nghệu, hạ xuống từng buồng, mấy trái dừa tròn rậm vỏ rơi tòm vào mương đầy nước, bác Năm luôn cẩn thận nhắc nhở: - Trẻ con tránh xa ra, coi chừng dừa rơi xuống bể đầu bây giờ. Lần nào chúng tôi cũng xin Bác hái cho hai trái dừa vừa cứng cại để làm mút dừa dẻo, mỗi cây Bác chỉ hái một trái thôi, bảo rằng hái nhiều quá cây dừa sẽ nhẹ cổ chỉ cho ra trái điếc (tức là trái lép không ruột, chúng tôi dùng để làm phao tập bơi). Bác cũng không thích hái dừa tươi, bảo rằng hái trái tươi như đốn cây non, như giết cá lòng rỗng, mai một không còn cá lóc hay trái dừa khô nữa lấy gì mà ăn. Bác nâng niu từng cây, trước khi leo lên Bác lại đứng gõ gõ vào thân như dỗ dành âu yếm, và thì thầm như nói chuyện với người thân. Năm chúng tôi vào tiểu học, thường gặp Bác lang thang đi đứng trước cổng trường làng, gặp thầy cô luôn chào hỏi cung kính, bọn học trò nhỏ gặp Bác sợ hãi chỉ dám đứng xa xa nhìn, bọn lớn thì hay chọc phá nắm tay kéo áo rồi ù chạy, không tên nào biết rõ Bác từ đâu tới. Chỉ nghe mọi người giải thích khác nhau, người bảo Bác là con nhà giàu khi xưa, ông bà ăn ở thất đức nên con cháu tàn lụn sống lây lất lạc chợ trôi sông, người thì bảo gia đình Bác bị bom đạn chết hết, nhà cửa tan hoang, Bác bị chấn động hư óc nên lờ khờ. Buổi tối, Bác về ngủ ở nhà khói cạnh đình làng. Hàng ngày, thả bộ ra chợ ăn sáng, rồi ngồi chờ ở góc nhà lồng, Bác làm đủ thứ công việc lật vặt, ai muốn gì làm đó, từ gánh nước đến chùi lư đồng, từ chẻ củi đến trèo cây, trèo cau không cần phải mang nài, leo dừa nhanh như khi, thưở đó tay chân Bác còn nhanh nhẹn, chúng tôi thường thích nhìn Bác chèo từ tàu lá dừa này sang tàu lá dừa của cây khác giống như Tarzan trong truyện băng tranh. Bọn trẻ con thấy Bác khù khờ chậm chạp nên hay đùa dai, dùng dây bố cột áo Bác dính vào chân ghế, chờ Bác đứng dậy đi mang theo cả ghế rồi rũ nhau cười, hay xếp hàng dài đi theo sau lưng như trò chơi rồng rắn, hoặc đứng xa xa gọi tên Bác thật to rồi lẩn trốn để Bác phải quay lại tìm, Bà tôi cấm tuyệt mấy chị em, không được theo bọn trẻ trêu đùa, quấy phá, bà vẫn bảo rằng - Bác cũng là con người, tuổi đáng cha đáng chú, dù bác không nói năng bình thường, không được theo bọn trẻ chọc phá vô lễ. Bà để dành cho Bác bộ ván gỗ sau nhà bếp và chiếc chiếu lát, dạn dò: - Này cháu, đêm đêm về đó mà nghỉ ngơi, mấy hôm nay trời gió bắc, nhà khói bên đình thần trống trải, gió lạnh, ngủ như vậy dễ bị cảm gió, nhờ đau ốm lây lất lấy ai chăm lo? Bác ngủ chẳng bao giờ chịu đắp mền, có lần cô tôi thương hại mua biểu Bác cái mền len màu xám để đắp cho đỡ lạnh những ngày gió bắc, nhưng Bác từ chối, quanh năm chỉ mặc cái quần đáy nem ngắn đến gối, cái khăn tắm dệt bằng sợi nội hoá mỏng vắt ngang cổ, khi lau giọt mồ hôi, khi tắm quần ngang người. Bác rất sợ các đám tang, nhưng vẫn đến giúp việc lật vặt cho nhà nào đang có đám tang, từ gánh nước lên đun, chẻ củi nhóm lò, rửa ly tách, mỗi lần đi ngang chính điện hay nhà quàng là Bác cố tránh thật xa chỗ đặt hòm của người chết, chúng tôi hỏi Bác sợ gì, người chết nằm một chỗ thôi, đã cho vô hòm đóng lại cứng rồi. Bác luôn xua tay lắc đầu - Người chết thành ma, ma hay rượt theo nhát người ta, sợ lắm. - Chết thì phải nằm trong hòm, chừng Bác chết cũng phải nằm trong hòm mới đi chôn được chứ. - Thôi, không nằm trong hòm đâu, nằm trong hòm đóng lại tối thui và ngọt lắm. - Bác không nằm trong hòm thì làm sao đi chôn? Hay là Bác chịu bó chiếu rồi thả xuống sông? Coi chừng bó chiếu ló chân ra bị cá lòng tong rìa mất ngón. - Trẻ con không được nói bậy. Bà tôi cười, người chết rồi theo ông theo bà, ma có gì mà sợ, khi nào đi ngang hòm thì giấu ngón tay cái vào lòng bàn tay và niệm Phật thì không có ma nào dám theo. Bà tôi dạy bài học này cho tất cả con cháu trong nhà, Bà vẫn thường bảo: Con Phật, Phật tha, con ma, ma bắt, phải cố nhớ mà niệm Phật khi đi ngang chỗ vắng vẻ, bờ bụi, miếu thờ! Khi có người gọi đi làm xa đâu đó, có chút tư trang Bác gửi lại nhờ Bà tôi cất giữ dùm. Tôi cũng không nhớ rõ Bác đến ở trong nhà từ lúc nào, chỉ nhớ Bà tôi thường sai bảo công việc như người nhà. Thịnh thoảng Bác vắng mặt dăm ba hôm, lại thấy quay về. Đi đâu cũng cắp kè kè một bọc giấy dầu, chúng tôi theo hỏi: - Bác gói thứ gì mà kỹ thế, có cho chúng cháu xem được không? Lúc nào vui, Bác lại mở cho chúng tôi coi tất cả gia tài sự sản, tư trang gồm thâu lại, gói cẩn thận bằng giấy báo, bên ngoài bọc thêm một